

Çocukların Riskli Oyunla İlgili Algıları ile Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi¹

Exploring Relationship Between Children`s Perception of Risky Play and Parents` Attitudes

Berna SİCİM SEVİM², S. Seda BAPOĞLU DÜMENCİ³

• *Geliş Tarihi:* 29 Kas. 2019

• *Kabul Tarihi:* 26 Ara. 2019

• *Yayın Tarihi:* 28 Şub. 2019

To cite this article: Sicim Sevim B., Bapoğlu Dümenci S.S., (2020). Çocukların Riskli Oyunla İlgili Algıları ile Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, 5:1, 1-15, DOI: 10.37754/652841.2020.511

Öz

Çocuklar oyunlarında risk alarak, ihtiyaçları olan heyecan ve bilinmezliği keşfederek, limitlerini, neleri yapabileceklerini ve yapamayacaklarını, birçok şeyin güvenli olup olmayacağını öğrenebilirler. Ancak çocukların riskle karşılaşma özgürlüklerinde aileler belirleyici bir rol üstlenmektedir. Bu nedenle bu araştırmada, çocukların risk algılarını ailelerin tutumları bağlamında incelemek amacıyla, 4-5 yaş grubundaki okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 30 (13 kız-17 erkek) çocuğun risk algısı yarı yapılandırılmış görüşme formu ile çocukların çizimlerinden yararlanılarak incelenmiştir. Ayrıca aile tutumlarını belirlemek için Ebeveyn Tutum ölçeği 54 ebeveyne (30 anne ve 24 baba) uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, ailelerin genel olarak demokratik tutum sergilemelerine karşın, çocukların en çok aileleri ve öğretmenleri tarafından açık alanlarda olabilecek tehlikeler tarafından uyarıldıkları bulunmuştur. En çok riskli gördükleri yerlerin açık alanlar olduğu ve düşme ya da yaralanmalardan korktukları ortaya çıkmaktadır. Özetle, çocukların ifadelerinde de yer alan riskli oyun içerikleri (yüksekten kayma, itiş-kakış oyunu gibi) onların oyunlarının doğal bileşeni olduğundan dolayı, bu tür oyunların ailelerin tutumlarının ne kadar demokratik olarak nitelendirilmiş olsa dahi, çocukların oyun oynarken risk almalarında kısıtlayıcı bir rol oynadığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: risk, riskli oyun, ebeveyn tutumları, erken çocukluk dönemi

Abstract

Children can take risks in their play, discover the excitement and uncertainty they need, find out their limits, what they can do/do not and whether many things they can't do for their safety. However, the attitudes of parents could play an important role for how children's freedom to face risk in play. Therefore, in this study, in order to investigate children's perception of risk and risky play in the context of parents' attitudes, semi-structured interview form and drawings of 30 (13 girls-17 boys) children who attending early childhood education institutions in 4-5 years' age group were applied. In addition, parental attitude scale was administrated for 54 parents (30 mother and 24 father). The results of the study showed that although the parents generally have a democratic attitude, it is seen that children are warned mostly for dangers by their parents and teachers in the outdoor areas. Besides, they consider the most risky places are in the outdoor of their school because they are afraid of falls and injuries. In summary, since the risky play content (such as sliding from great heights, rough-tumble play) included in children's expressions is a natural component of their play, it is assumed that these risky plays are generally restricted by their parents even if their attitudes are mostly defined democratic.

Key words: risk, risky play, attitudes of parents, early childhood

Giriş

1 Bu araştırma, 29 Kasım-1 Aralık 2018 tarihleri arasında, 3. Uluslararası Sağlık Bilimleri Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

2 Bülent Ecevit Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim dalı, Zonguldak, Türkiye. e-posta: bemasicim@gmail.com

3 MTA Genel Müdürlüğü/Kreş Şube Müdürlüğü, Ankara, Türkiye. e-posta: seda.dumenci@mta.gov.tr

Riskli oyun, çocukların yeni beceriler öğrenebilecekleri, daha önce yapmadıkları bir şeyleri deneyimleyebilecekleri, yapabileceklerini test ettikleri ve bu deneyimler ile yaparak yaşayarak öğrendikleri eğlenceli, aynı zamanda fiziksel olarak zarar görme olasılığı olan aktivitelerin tümü olarak tanımlanabilir (Ball, 2002; Sandseter, 2007, 2009a, 2009b; Stephenson, 2003). Bu nedenle çocukların oyunlarındaki riskin, onların gelişimlerini ve özerkliklerini kazanabilmelerinde önemli bir yeri vardır. Ancak, birçok oyun alanı tasarlanırken çocukların ihtiyaçları ve gelişimlerinden daha çok güvenlikleri ön planda tutulmaktadır (Little ve Eager, 2010). Türkiye’de birçok açık alan oyun alanlarının çocukların riskli oyun oynamaları için uygun olmadığını ve genel olarak bu alanların geleneksel park türüne ait olmasına bağlı olarak çocukların riskli oyun türünün desteklenmediği görülmektedir (Banko, Akdemir, Gemici-Koşar ve Sevimli-Çelik, 2018). Çocukların oyun alanlarındaki riskleri azalttıkça oyun deneyimlerinin ilgi çekici ve gelişimsel olarak zorlayıcı olmalarının da azalmakta olduğu bilinmektedir (Little ve Eager, 2010). Oyundaki uygun risk miktarları, çocuklara çevrelerinde araştırma yapma ve deney yapma, bütünsel gelişimine katkıda bulunma fırsatı sunmaktadır (Ball, 2002; Greenfield 2004; Mitchell, Cavanagh ve Eager, 2006). Çocuklar gelişmekte olan yeterliliklerini test etmeye ve risk içeren zorlu oyunları deneyimlemeyi istek ve ihtiyaç duyarlar (Ball, Gill ve Spiegel, 2008; Green ve Hart, 1998; Pellegrini ve Smith 1998; Stephenson, 2003). Aşırı korumacılık ile çocukların özgürlüklerinin kaybolması daha fazla riskli duruma düşmelerine yol açtığı düşünülmektedir (Bundy vd., 2009; Ungar, 2009). Güvenlik konusundaki artan vurgu, çocukların sağlıklı risk alma ve dolayısıyla oyun oynama, öğrenme ve gelişme fırsatlarını sınırlamaktadır (Ball, 2002; Bundy vd., 2009; New, Mardell ve Robinson 2005). Oyun sırasında risk alabilen çocukların problem çözme becerileri ve sosyal yetkinliklerinin geliştiği gözlemlenmektedir (Christensen ve Mikkelsen, 2008). Bunun yanı sıra, riskli durumları yönetmek ve zorluklarla mücadele etmeyi öğrenmek (Mitchell, Cavanagh ve Eager, 2006), çocukların kendi yargılarına ve yeteneklerine güvenmelerine, sınırlılıklarını kabul etmelerine, eylemlerinin sonuçlarını anlamalarına, özerklik kazanmalarına ve sağlıklarını korumalarına fırsat vermektedir (Lester ve Russell, 2008; Solly, 2015).

Risk ve Riskli Oyun

Yetişkinlerin heyecan duymak için yaptıkları riskli aktiviteler gibi çocuklar da heyecan duyacakları oyunları oynamak isterler (Sandseter, 2010). Riskli oyunun riskli olma niteliğini iki risk özelliği ile belirlenmiştir; bunlar çevresel ve bireysel özelliklerdir (Sandseter, 2009a). Çevredeki riskli oyunu artıran özelliklerin tanımlanması ve yüksekliği, dikliği, zorluğunu içeren özellikler çevresel özellikler; oyunun sahip olduğu riskleri daha üst seviyeye çıkaran zorluk seviyesini arttıran özellikler ise bireysel özellikler olarak ifade edilebilir (Sandseter, 2009a). Örneğin, ağaçların tepesine tırmanmak, zor zeminlerde araba yarışı yapmak ve yetişkinlerin gözetimi olmadan keşif yapmak riskli oyun kategorilerine girmektedir (Sandseter 2007,2009a). Çocukların risk almaları anlık sonuç elde etmelerine karşı geliştirdikleri duyarlılıkla ilişkilidir (Mitchell, Schoel ve Stevens, 2008) ve sürekli olası olumsuzlukları göz ardı ederek olumlu sonuçların beklentisine odaklanarak yaptıkları davranışları içerir (Galvan, Hare, Voss, Glover ve Casey, 2007; Gardner ve Steinberg, 2005). Yaralanma riski olmayan ve sağlıklı risk alma biçimi çocuk oyun alanlarında, çocuklara kendi yeterliliklerinin sınırlarını genişletme fırsatları sunar. Bu sayede çocuklar yeni beceriler öğrenebilir, kendi yapabileceklerini test ederek deneyim kazanabilirler (Sandster, 2007, 2009a, 2009b). Çocuklar fiziksel gelişim alanında temel motor becerileri geliştirerek kendilerine ve yapabildiklerine olan güvenlerinin artması sonucunda fiziksel olgunluklarını ve aktiviteye katılımlarını arttırabilmektedir (Stodden vd., 2008). Çocukların aşırı güvenli ortamlarda bulunmaları potansiyel riski tanımlamalarında zorluk yaşamalarına neden olabilir (Ball, 2002). İlk olarak çocuklar aşamalı olarak riskli zorlukları reddettiklerinde riskleri

tanımlamayı, yönetmede (Bundy vd., 2009) ve bu duruma karşı güven geliştirmeleri konusunda daha az fırsata sahiptirler (Stephenson, 2003). İkincisi, çocukların aşırı güvenli bir ortamda sıkılmalarına ve dolayısıyla uygun olmayan riskler aramalarına sebep olabilmektedir (Stephenson 2003). Son olarak, fiziksel ağırlıklı oyunlarda, risk altında olan aşırı kilolu çocuklar ve kiloları nedeniyle sağlık problemlerinin ortaya çıkması durumundan dolayı risk altında olabilmektedir (Hart, 2002). Çocukların riskli oyuna katılırken, bedensel ve sözlü olarak ifade edilen çeşitli duygularını araştıran Sandseter (2009c) çocuklarda neşe ve korkunun çoğu zaman aynı anda mevcut olduğunu gözlemlemiştir. Ayrıca korkmuş ve endişeli yüz ifadeleri çoğu zaman çocukların oyunu çok riskli olarak algıladıklarını ve duygularının saf korkuya dönüştüğünü gösteren ilk göstergeler olduğu belirlemiştir (Sandseter, 2009). Buna karşın, çocuklar açısından riskli oyunu araştıran Stephenson (2003), araştırması sırasında 4 ay boyunca okul öncesi merkezini farklı zamanlarda ziyaret ederek gözlem, video kayıtları, aileler ve çocuklarla görüşmeler yaparak 4 yaş grubu çocukların perspektifinden neleri riskli, korkutucu veya zorlayıcı gördüklerini anlamak amacıyla çalışma yapmıştır. Araştırması sonucunda çocukların riskli oyun olarak gördükleri aktivitelerin kayma, sallanma, tırmanma ve bisiklet sürme gibi yoğunlukla dışarda yapılan etkinlikler olduğunu ortaya çıkarmıştır (Stephenson, 2003). Ayrıca çocukların riskli oyun oynarken daha çok güldüklerini, eğlendiklerini, özellikle riskli hareketlerde bulduklarında neşe içinde oldukları gözlemlemiştir (Stephenson, 2003). Riskli oyunu algılama çeşitli faktörlerle açıklanabilir. Kültürel perspektiften risk olarak tanımlanan bazı erken çocukluk uygulamaları, bir diğerinde sağlıklı çocuk bakımı veya eğitim uygulamaları olarak kabul edilebilir. Örneğin, İskandinav ülkelerindeki çocukların uzun süre dışarıda dolaşmalarına izin verilmesi veya İtalya'da Reggio Emilia eğitim müfredatı uygulanan bir okulda 5 yaşındaki çocukların sıcak çorbayı kaselerine doldurmaları ya da 4 yaşındaki bir çocuğun sınıf tavanına bağlı merdiven ile üst basamaklarına tırmanması risk olarak tanımlanabilir. Bu uygulamalar, İsveçli, Norveçli ve Danimarkalı meslektaşları gibi İtalyan eğitimcilerin de bir çocuğun kaza geçirmesi durumunda olası davalar konusunda Amerikalılara göre daha az endişe duyduklarını göstermektedir. Oyunlarında risk alarak oynayan çocukların gelişmekte olan motor ve eleştirel düşünme becerilerini test eden fiziksel aktivitelere katılma hakkına sahip olduklarını ve çocukların öz denetim becerilerinin geliştirdiğini düşünmektedirler (New, Mardell ve Robinson, 2005). Çocuklarda yaralanmaların önlenmesine ilişkin en etkili alınabilecek yöntemler arasında müdahale yer aldığı düşünülmektedir (Harker ve Moore, 1996). Giderek daha tahmin edilemez bir küresel toplumda çocukların, ailelerin ve öğretmenlerin karşılaştığı birçok zorluk göz önüne alındığında, çocukları güvende tutmanın en iyi yolunun yetişkinler olarak kendi adına daha fazla risk almamaya neden olmaktadır (New, Mardell ve Robinson, 2005). Bu durumda da aile tutumlarının çocukların risk alma durumları üzerindeki etkin faktörler arasında olduğu görülmektedir.

Ailelerin Riske Karşı Tutumları

Yetişkinlerin günlük riske tolerans gösterme seviyesi çocukların yaşamlarını ve deneyimlerini etkilemektedir (Scott, Jackson ve Backett-Milburn, 1998). Mevcut riskten korunma ortamında, çocukların güvenliğine dair artan korku, oyun deneyimlerinin kısıtlanmasına yol açabilmektedir (Bundy vd., 2009; Scott, Jackson ve Backett-Milburn, 1998). Bu nedenle çocuklara oyunları sırasında risk alabilecekleri ortamlar sunulması çocukların keşfetmesine ve deneyimlemesine fırsat vererek bütüncül olarak gelişimlerinin desteklenmesini sağlar (Brussoni vd., 2015). Little (2015) erken çocukluk eğitimi alan dört-beş yaş grubu çocukların anneleriyle yaptığı çalışmada annelerin riskli açık mekân oyununun yararlarını kabul ettiklerini görmüştür. Fakat bu sonuca rağmen, annelerin çocuklarının bu tür oyunlara güvenle girmeleri ve çocuklarının güvenliği hakkındaki endişelerinden dolayı riskli oyunlara isteksiz yaklaşmakta olduğunu bulmuştur. Benzer bir sonuçta Jelleyman, McPhee,

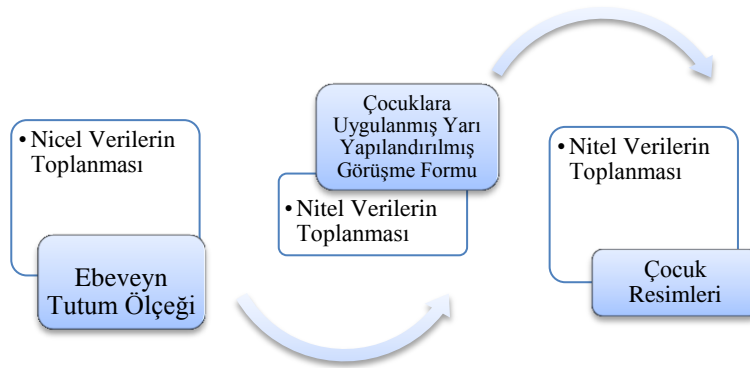
Brussoni, Bundy ve Duncan (2019) yaptıkları çalışmada, ebeveynlerin riskli oyunun desteklenmesi taraftarı olmalarına rağmen, büyük bir çoğunluğunun (% 73) 5 ile 12 yaş arasında değişen çocuklarının üç ve üçten fazla hiçbir riskli oyun aktivitesinde bulunmadığını belirtmiştir. Çocuklarının sağlıklı, güçlü ve dayanıklı olmasını isteyen ebeveynler, hatta onların korktukları şeyleri deneyerek üstesinden gelmeleri fikrini savunmalarına rağmen, kendi çocukluklarında yaptıkları riskli oyun aktivitelerini (dışarda bisiklet sürmek gibi), çocuklarının yapmalarına izin vermediklerini belirtmişlerdir. Bunun nedeni ise, günümüzde var olan çevrenin tehlikeli olması şeklinde açıklamışlardır (Niehues, Bundy, Broom ve Tranter, 2016). Riskli oyunların sadece fiziksel risk kapsamında ele alınmasından dolayı (Cevher Kalburan, 2014), çocukların oyun alanlarının kısıtlı ve güvenli olmaması (Şişman ve Özyavuz, 2010) yüzünden ailelerin risk alabilme durumlarını olumsuz etkileyebilmektedir. Bu nedenle, ebeveyn tutumlarının (demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici) çocukların oyun oynarken risk alma durumları üzerinde fiziksel olarak aktif olmaları ve güvenli alanın dışına çıkabilmeleri ihtimalleri üzerinde etkisi olabileceğine inanılmaktadır (Bundy vd., 2009). Cevher- Kalburan ve İvrendi (2016) izin verici ve aşırı koruyucu olan ailelerin riskli oyunlardaki risk düzeylerini tahmin ederek çocukların riskli oyun oynayabilme becerilerini etkiledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmanın amacı Türkiye’de aile tutumlarının erken çocukluk dönemindeki çocukların riskli oyun algılarına ilişkin araştırmaların kısıtlı olması sebebiyle ailelerin çocuklarını yetiştirirken gösterdikleri davranışların erken çocukluk dönemindeki çocuklarda oyun alanında risk alabilmeleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Yöntem

Bu bölümde, okul öncesi eğitim alan çocukların ebeveyn tutumları ile çocukların oyun alanında risk alabilme durumları ve algıları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırmada, çocukların riskli oyunla ilgili algıları ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacı ile nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma yöntemden faydalanılmıştır. Karma yöntem, nicel ve nitel yaklaşımlardan yalnızca birini seçmek yerine, bu yaklaşımların birlikte kullanılması sonucunda araştırma problemi ile ilgili daha çok bulgu elde edilerek kapsamlı bir araştırma ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Karma yöntemde kendi içinde çeşitli desenlere ayrılmaktadır. Yakınsayan paralel desen, nicel ve nitel aşamaları eş zamanlı toplayıp sonuç aşamasında verilerin birleştirilmesiyle oluşur (Dede ve Demir, 2015). Yakınsayan paralel desende, araştırmanın nicel aşamasında “Ebeveyn Tutum Ölçeği” (Karabulut Demir ve Şendil 2008) kullanılırken, nitel verilerin toplanmasında ise çocuklara uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile çocukların çizdiği resimlerden resim analizi incelenmesi yönteminden faydalanılmıştır.

Figür 1. Veri toplama akış diyagramı

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ankara’da kamu kurum kreşinde eğitim almakta olan 30 (13 kız 17 erkek) çocuk ve 54 (30 anne-24 baba) ebeveyni oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan çocuklara ve ebeveynlerine nicel ve nitel veri toplama araçları uygulanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Nicel verilerin toplanmasında Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilen geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan ebeveyn tutum ölçeği kullanılmıştır. Ebeveyn tutum ölçeği, anne ve babaların, 2-6 yaş arasındaki çocuklarını yetiştirirken gösterdikleri ebeveynlik davranışlarının ölçülmesinde demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici olmak üzere 4 boyuttan oluşan toplam 62 madde içermektedir. 5’li likert seçeneklerinden (Her zaman boyledir, çoğunlukla boyledir, bazen boyledir, nadiren boyledir ve hiçbir zaman böyle değildir) oluşmaktadır. Karabulut Demir ve Şendil (2008) çalışmasında ölçeğin alt boyutları ile verilen Cronbach alfa değerleri: demokratik boyut (.83), otoriter boyut (.76), aşırı koruyucu boyut (.75) ve izin verici boyut (.74) kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir. Ölçekte “Çocuğumu bir şeyleri kendi başına yapması konusunda cesaretlendiririm”, “Çocuğum yanlış bir şekilde davrandığında ona bağırıyorum”, “Çocuğumu, onun cesaretini kırabilecek zor işlerden uzak tutarım” gibi maddeler bulunmaktadır.

Nitel verilerin toplanmasında ise araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formundan faydalanılmıştır. Çocuklara yönelik hazırlanmış oyunlarda risk algısına yönelik yarı yapılandırılmış görüşme formu ve. Görüşme formu çalışmanın amacı ve ilgili alanyazın doğrultusunda 6 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Form oluşturulurken, okul öncesi eğitim alanında çalışan iki ayrı uzmandan uzman görüşü alınmış ve pilot uygulama sonrasında düzeltmeler yapılarak son hali verilmiştir. Formdaki sorular çocukları oyun oynarken rahatsız eden durumlar ve nedenleri/açık alanda oyun oynarken ebeveyn tarafından uyarılma durumları ve nedenleri/ riskin tanımı ve riski oyunların örnekleri/ oyun oynarken tehlike durumları ve materyalleri hakkındaki sorulardan oluşmaktadır. Çocukların çizimlerinin analizi için de çocuklardan oyun oynarken tehlikeli buldukları durumların resimlerini yapmaları istenmiştir

Veri Toplama Süreci

Üç aşamalı veri toplama sürecinde, ailelere araştırma hakkında bilgi verilerek, izin formunu doldurmaları sağlandıktan sonra ilk aşama olarak çocukların ailelerine ebeveyn tutum ölçeği uygulanmıştır. Tutum ölçeği uygulaması yaklaşık 15 dk sürmüştür. Ardından çocukların oyun alanlarındaki risk ve riskli oyunlar hakkındaki görüş ve algılarına yönelik olarak hazırlanan ve çocuklara uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış, son olarak çocuklardan riskli oyun ve risk hakkında resimler çizmeleri istenerek doküman inceleme

yönteminden yararlanılmıştır. Uygulama her çocuk için yaklaşık 15-20 dk sürmüştür.

Verilerin Analizi

Nicel verilerin analizinde; aritmetik ortalama, minimum ve maximum değerler gibi betimsel istatistik tekniklerinden faydalanılmıştır. Ayrıca ölçeğe güvenirlik analizi uygulanarak Cronbach's Alpha değeri 75 bulunmuştur.

Nitel verilerin analizinde ise ihtiyaç belirleme formunda bulunan açık uçlu sorulara yönelik verilen cevaplar belirli kurallara dayalı kodlamalarla küçük içerik kategorilere ayrılmıştır. Sistematik bir teknikle içerik analizi uygulanmış ve frekans değerleri incelenmiştir. Görüşme formundan elde edilen verilerin güvenirlik açısından araştırmacılar tarafından ayrı kodlanarak ve başka bir alan uzmanına danışılarak karar verilmiştir. Çalışmada resimlerin analizinde kullanılan iki boyutlu resim çalışmalarının değerlendirilebilmesi için, bir ön elemeden geçirilmiş ve çocukların verilen yönergeye uygun resim çizip çizmedikleri değerlendirilmiştir. Çocuklar öncelikle yaptıkları çizimleri anlattıklarını not ederek resimleri hakkında görüşleri alınmıştır. Ardından araştırmacılar tarafından geliştirilmiş değerlendirme listesinden faydalanılarak çocukların resimleriyle ilgili anlattıkları incelenmiştir. Değerlendirme sırasında literatüre dayalı olarak hazırlanmış kod listesinden yararlanılmıştır. Çocukların resimleriyle ilgili anlattıklarını kodlama sırasında da güvenirliğini sağlamak amacıyla iki farklı araştırmacı tarafından ayrı ayrı anlamsal açıdan da değerlendirilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın nicel aşamasında Ebeveyn tutum ölçeğinden elde edilen verilerin analizi sonucunda aldıkları puanların alt boyutlara göre ortalaması, minimum ve maximum değerleri Tablo 1' de yer almaktadır. Demokratik tutuma sahip ebeveynlerin ortalamasının %76.1 olduğu, otoriter aile tutumunun %21.5 olduğu, koruyucu aile tutumunun %28.7 olduğu ve izin verici aile tutumunun ise %22 olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) Boyutlarının Betimsel İstatistik Sonuçları

Tutum	N	Min.	Max.	Mean
Demokratik	50	62	84,0	76,1
Otoriter	52	14	31,0	21,5
Koruyucu	51	14	40,0	28,7
İzin verici	52	11	50,0	22,0

Tablo 1 incelendiğinde, ailelerin 76.1 ortalamasında en çok demokratik tutum boyutunu gösterdikleri bulunmuştur. Ardından koruyucu (28.7), izin verici (28.7) ve otoriter (21.5) olarak sıralanmaktadır.

Araştırmanın nitel verilerin analizinde çocuklara uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formuna ait bulgular yer almaktadır.

Tablo 2. Oyun oynarken riskli durumlarda olma durumlarına ait ifadelerin sıklığı

Duygular	Sıklık
İncinme/yaralanma	12
Yaşam tehlikesi	8
Tehlike	3

Tablo 2 incelendiğinde, çocuklara oyun oynarken riskli durumlarda olma durumları sorulduğunda; 12 kez incinme ve yaralanma olabileceği, 8 kez yaşam tehlikesini tehdit

edecek durumların olabileceği, 3 kez ise tehlikeli durumlara yol açabileceğini ifade etmişlerdir

Tablo 3. Oyun oynarken rahatsız olduğu durumlara ait ifadelerin sıklığı

Durum	Sıklık
Düşme	8
Çarpışma	7
Doğa olayları	5
Trafik kazası	2
Kaçırılma	1

Tablo 3 incelendiğinde, çocuklara oyun oynarken rahatsız olunan durumlar sorulduğunda; 8 kez düşme, 7 kez çarpışma, 5 kez doğa olaylarından (yağmur yağması, fırtına vb.), 2 kez trafik kazalarından ve 1 kez ise yabancı biri tarafından kaçırılma durumundan rahatsız olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 4. Açık alanda oyun oynarken riskli gördüğü durumlara ait temaların sıklığı

Açık alanda uyarı	Sıklık
Çarpışma- Düşme	12
Kimse uyarmaz	3
Hava durumları-hastalanma	3
Ani duygu durumu değişiklikleri	3
Dağınıklık	2
Yabancılarla konuşma	1
Süre kısıtlaması	1
Savaş oyunları	1
İzin almama durumu	1

Tablo 4'te çocukların açık alanda oyun oynarken riskli gördükleri temalar incelendiğinde; 12 kez çarpışma ve düşme durumlarından dolayı uyarı aldıkları, 3 kez sağlık sorunlarından dolayı uyarıldıkları, 3 kez ani duygu durumu değişikliklerinden dolayı, 2 kez dağınık oynama durumundan dolayı, 1 kez yabancılarla konuşmasından kaynaklı, 1 kez süre kısıtlaması yüzünden ve 1 kez de izin alamama durumundan dolayı olduğu sonucu görülürken 3 kez kimsenin hiçbir durumda uyardığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5. Riskin tanımına ait temaların sıklığı

Risk	Sıklık
Düşme yaralanma	15
Kaza-çarpışma	11
Akran baskısı	4
Risk yok	4
Anne uyarısı	1

Tablo 5 incelendiğinde, çocukların riski tanımlamaları istendiğinde 15 kez düşme ve yaralanma olarak ifade ettiği, 11 kez kaza ve çarpışma olduğu, 4 kez akran baskısı yaşamanın 1 kez de anne tarafından uyarılmanın risk olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 6. Oyun oynarken tehlike yaratabilecek materyallere ait temaların sıklığı

Tehlikeli materyaller	Sıklık
Sivri-Kesici Aletler	19
Kırlacak aletler	5
Elektrik	5

Elektronik	5
Çakmak-kibrit	3
Gürültü	1
Kartopu	1
Bilinmeyen her şey	1
Tehlikeli bir materyal yok	1

Tablo 6’da çocuklara oyun oynarken tehlike yaratabilecek materyaller sorulduğunda; 19 kez sivri ve kesici aletler, 5 kez kırılacak-elektrikli ve elektronik aletlerin varlığı, 3 kez çakmak ve kibrit gibi yanıcı aletler, 3 kez gürültün yaratabilecek materyallerin varlığı, 1 kez kartopunun, 1 kez tanımlanmayan her şeyin risk olabildiği belirtilirken, 1 kez de tehlikeli bir materyalin olmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 7. Oyun oynarken riskli yerlere ait temaların sıklığı

Tehlikeli yerler	Sıklık
Park Salıncak- Ağaç-Kaydırak	10
Ev	5
Tamir alanları – çukur	3
Hayvanlar- Trafik	3
Büyük gözetimi dışında her yer	3
Yok	2
Deniz	1

Tablo 7, oyun oynarken riskli yerlere ait temaların sıklıkları incelendiğinde 10 kez parkların, 5 kez ev, 3 kez büyük gözetimi dışındaki her yerin, 3 kez hayvanların ve trafiğin, 3 kez tamir alanlarının ve çukurların, 1 kez denizin,2 kez ise riskli herhangi bir yerin olmadığını ifade etmişlerdir.

Araştırmanın nitel verilerin analizinde çocukların çizdiği resimlerden resim analizi incelenmesine ait bulgular yer almaktadır.

Tablo 8. Çocuk resimlerinde oyun oynarken riskli görülen alanların sıklığı

Çocuk Resimlerinde Yer Alan Risk Temaları	Sıklık
Açık alan (Çocuk parkı, alışveriş merkezi vb.)	11
Okul bahçesi	8
Bataklık/Orman/Top sahası	4
Ev	2

Tablo 8’de çocuk resimlerinde oyun oynarken risk temaları sıklığı incelendiğinde, çocukların 11 kez açık alanı, 8 kez okul bahçesini ,4 kez bataklık/orman/top sahasını ve 2 kez de evi oyun oynarken riskli buldukları yerler olarak ifade etmişlerdir. Aşağıda çocukların oyun oynarken riski gördükleri temalara ilişkin örnekler aşağıdaki figürler ile sunulmuştur.

Figür 2: Çocuk resimlerinde oyun oynarken riskli görülen durum olarak çocuk parkındaki yaralanmaya ait resim

Figür 3: Çocuk resimlerinde oyun oynarken riskli görülen durumlardan okul bahçesinde taşa takılıp düşme anına ait resim

Figür 4: Çocuk resimlerinde oyun oynarken riskli görülen durumlarda trafik kazalarına (açık alan) ait resim

Tartışma ve Sonuç

Ailelerin ağırlıklı olarak demokratik aile tutumlarına sahip olmalarına rağmen, çocukların yarı yapılandırılmış görüşme formunda oyun oynarken riskli olma durumları incelendiğinde çocukların en fazla incinme-yaralanma, düşme gibi oyun sırasında birçok kez karşılaşılabilecekleri durumları ifade ettiklerine rastlanmıştır. Bu sonuç doğrultusunda çocukların riskli oyunlarında ailelerin sahip oldukları demokratik aile tutumuna rağmen tolerans göstermedikleri sonucu ortaya çıkabilmektedir. Benzer olarak, Little (2015)'in yaptığı çalışmada da ailelerin çocukların riski öğrenmeleri ve doğru şekilde yönetme

beklentilerinin olduğu ama gerçekte onları tehlikelerden koruma istekleri ve riskli oyundan endişe duyduklarını belirtmiştir. Açık alanda oyun oynarken riskli görülen durumlar incelendiğinde çocuklar en çok hava durumunun (şimşek, yıldırım vb.) risk yaratabileceğini ifade etmişlerdir. Benzer bir araştırmada da öğretmenler mevsim koşulları ve güvenlik kaygıları nedeniyle çocukların oyunlarında risk olabilecek faktörler arasında ifade etmişlerdir (Maynard ve Waters, 2007). Çocukların oyun oynarken rahatsız olunan durumları incelendiğinde en fazla düşme, en az ise yabancı biri tarafından kaçırılma durumundan rahatsız olduklarını belirtmişlerdir. Green (1997), çocukların bir kaza hakkında toplu olarak ürettiği bilgilerin ve ahlaki içeriği hakkında fikir birliğinin yaratılmasının önemini vurgularken hem risk alma hem de risk yönetiminin çocukların sosyal kimliğini oluşturmak açısından önemli olduğuna dikkat çekmiştir. Çocukların oyun oynarken tehlike yaratabilecek materyaller sorulduğunda çocuklar en çok sivri-kesici aletlerin risk oluşturabileceğini ifade etmişlerdir. Güler ve Demir (2016) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarına göre okul öncesi öğretmenlerinin, çocukların fiziksel olarak yaralanmaları veya benzer durumlarla karşılaşma ihtimallerine karşı riskli oyunlara karşı temkinli yaklaştıklarını görmüşlerdir. Çocuklardan resimlerinde oyun oynarken riskli görülen durumların resimlerini çizmeleri istendiğinde en çok okul bahçesi, en az ise ev resmi çizdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların okul bahçesindeki çarpışmalarının vb. fiziksel yaralanmalarının riskli görülen durumlar arasında olduğu görülmektedir. Literatürdeki araştırmalar incelendiğinde de orman, deniz kıyısı gibi doğal oyun alanlarının standart oyun parklarından daha çok riskli oyun fırsatı sunduğunu bulunmuştur (Sandseter, 2009a). Riskin tanımına ait durumlar incelendiğinde ise, akran baskısı yaşamının oyunlarda risk yaratabilecek durumlar arasında olduğu bulunmuştur. Gardner ve Steinberg (2005) de ifade ettiği gibi risk alma davranışı akranlarla birlikte daha sık ve riskli hale geldiğini ifade etmiştir. Ailelerin yabancı insanlardan gelecek olası tehlike, kaybolma, kaza ve yaralanma korkularının çocukların çizimleri ve görüşmelerdeki ifadelerinde de yer almaktadır. Ailelerin tutumlarının çocukların birbirlerine olan oyun içerisindeki ilişkilerini belirlediği başka bir araştırmada Hart vd., (1992) ailelerin aşırı baskıcı olmadıklarında çocukların daha az kendilerine zarar verebilecek oyun oynadıklarını ve akranları tarafından daha çok kabul gören ve sosyal davranış gösterdiklerini bulmuştur. Riskli oyunu tanımlamak aslında birçok faktörler ilişkilendirilebildiği gibi kültürel olarak da bakış açıları farklılıklar yer alabilmektedir. Japon eğitimcilerin, çocuklara davranışlarını ve duygularını nasıl düzenleyeceklerini ve akran grubu olarak etkin ve yapıcı bir şekilde çalışmayı öğrenmelerini sağlamak için gerekli olan uygulamaları savunmak veya Norveçli küçük bir çocuğun tahta sopaları kesmek için keskin

bir bıçak kullanmasına izin vermek gibi diğer çeşitli kültürel uygulamalar (New ve Akslen, 2005) yer alabilmektedir. Yeni Zellanda 2003 aile yapılan anket çalışmasında ise ailelerin çocukların oyun oynarken düşmesi ile ilgili tarafsız olmalarına karşın en çok riskli gördükleri yabancı ve yol güvenliği tehlikeleri olduklarını belirtmişlerdir (Jolleyman, McPhee, Brussoni, Bundy ve Duncan, 2019). Özetle, ailelerin çocuklarına karşı gösterdikleri tutumlar ile riskli oyuna karşı gösterdikleri tolerans dereceleri kültürel boyutta da değişkenlik gösterdiği görülebilir. Bu nedenle çocukların riskli oyun algıları da içinde buldukları kültürün özelliklerini taşıyabileceği düşünülmektedir.

Öneriler

Riskin çocukların kendi hatalarından öğrendikleri önemli bir kaynak olduğu bilinmektedir (Christensen ve Mikkelsen, 2008). Oyunda riskin yetişkinler tarafından hoş görülme derecesi, çocukların yaşamlarına ve deneyimlerine olumlu katkıda bulunduğunu gözlemlenmiştir (Hill ve Bundy, 2012). Bu nedenle, uygun çevre ortamları sağlandığında riskli oyuna teşvik edilmesi ve buna yönelik ortam ve koşulların sağlanabilmesi gerekmektedir. Riskli oyuna yönelik farkındalık ve bilgi düzeylerinin artırılması amacıyla öncelikle öğretmenlerin ve ailelerin bilgi düzeylerinin artırılması, çocuklarının riskle karşılaştıklarında onları destekleyebilmek için uygun stratejilerin öğrenilmesi gerekmektedir. Çocuklara var olan riski yönetmeyi amaçlayan etkili eğitim müdahaleleri ile kendi çevreleriyle ilgili kendi yetkinlikleri ve bilgileri artırılabilir. Ayrıca gelecekteki çalışmalarda, toplumu oluşturan diğer bileşenlerin (yöneticiler, kural koyucular gibi) ve medyanın çocukların riskli oyun oynamalarına etkisinin araştırılması önerilebilir.

Kaynakça

- Ball, D. (2002). *Playgrounds – Risks, Benefits and Choices*. London: Health & Safety Executive contract research report, Middlesex University.
- Ball, D.; Gill, T.; Spiegel, B. (2008). *Managing risk in play provision: Implementation guide*; Play England: London, UK.
- Banko, Ç., Akdemir, K., Gemici-Koşar, M. & Sevimli-Çelik, S. (2018). Çocuk oyun alanlarının risk içeren oyunları desteklemesi açısından incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 406-417. doi: 10.17679/inuefd.387479
- Bundy, A. C., Lockett, T., Tranter, P. J., Naughton, G. A., Wyver, S. R., Ragen, J., & Spies, G. (2009). The risk is that there is 'no risk': A simple, innovative intervention to increase children's activity levels. *International Journal of Early Years Education*, 17(1), 33-45.

- Brussoni, M., Gibbons, R., Gray, C., Ishikawa, T., Sandseter, E. B. H., Bienenstock, A., Tremblay, M. S. (2015). What is the relationship between risky outdoor play and health in children? A systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 12(6), 6423–6454.
- Cevher-Kalburan, N. (2014). Young children's opportunities and parent's opinions regarding outdoor play. *Journal of Studies on Social Policy*, 32, 113–135.
- Cevher-Kalburan, N. & Ivrendi, A. (2016). Risky play and parenting styles, *Journal of Child and Family Studies*, 25, 355–366. doi: 10.1007/s10826-015-0236-1.
- Christensen, P. & Mikkelsen, M. R. (2008). Jumping off and being careful: children's strategies of risk management in everyday life. *Sociology of Health and Illness*, 30, 112–130.
- Dede, Y., & Demir, S. B. (2015). Karma Yöntem Araştırmaları Tasarımı ve Yürütülmesi. Anı yayıncılık. Ankara.
- Deretarla-Gul, E. (2012). An examination of parents' perceptions on playgrounds and their equipment. *Journal of Çukurova University Institute of Social Sciences*, 21(3), 261–274.
- Galvan, A., Hare, T., Voss, H., Glover, G., & Casey, B. J. (2007). Risk-taking and the adolescent brain: Who is at risk?. *Developmental science*, 10(2), 8-14.
- Gardner, M., & Steinberg, L. (2005). Peer influence on risk taking, risk preference, and risky decision making in adolescence and adulthood: An experimental study. *Developmental psychology*, 41(4), 625.
- Green, J. (1997). Risk and the construction of social identity: Children's talk about accidents, *Sociology of Health and Illness*, 19(4), 457–79.
- Green, J. & Hart, L. (1998). Children's views of accident risks and prevention: A qualitative study. *Injury Prevention*, 4, 14–21.
- Greenfield, C. (2004). 'Can run, play on bikes, jump the zoom slide, and play on the swings': Exploring the value of outdoor play. *Australian Journal of Early Childhood*, 29, 1–5.
- Güler, B. İ., & Demir, E. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin riskli oyunlara yönelik görüş ve algıları. *Ozel Eğitim Dergisi*, 17(2), 97.
- Harker, P., & Moore, L. (1996). Primary health care action to reduce home accidents: A review. *Health Education Journal*, 53:322–31.
- Hart, R. (2002). Containing children: Some lessons on planning play from New York City. *Environment and Urbanization* 14(2): 135–48.
- Hart, C. H., DeWolf, D., & Wozniak, P. (1992). Maternal and paternal disciplinary styles: Relations with preschoolers' playground behavioral orientations and peer status. *Child Development*, 63, 879-892.
- Hill, A., & Bundy, A. C. (2012). Reliability and validity of a new instrument to measure tolerance of everyday risk for children. *Child: Care, Health and Development*, 40(1), 68-76 doi:10.1111/j.1365-2214.2012.01414.x
- Jelleyman, C., McPhee, J., Brussoni, M., Bundy, A., & Duncan, S. (2019). A cross-sectional description of parental perceptions and practices related to risky play and independent mobility in children: the New Zealand State of Play Survey. *International journal of environmental research and public health*, 16(2), 262.
- Karabulut Demir, E. ve Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15-25.

- Lester, S. & Russell, W. (2008). Play for a change. Play, policy and practice: A review of contemporary perspectives. <http://www.playengland.org.uk/Page.asp>. sitesinden online erişim ile.
- Little, H. (2015). Mothers' beliefs about risk and risk-taking in children's outdoor play. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 15(1), 24-39. doi:10.1080/14729679.2013.842178.
- Little, H., & Eager, D. (2010). Risk, challenge and safety: Implications for play quality and playground design. *European Early Childhood Education Research Journal*, 18(4), 497-513.
- Maynard, T., & Waters, J. (2007). Learning in the outdoor environment: a missed opportunity?. *Early years*, 27(3), 255-265.
- Mitchell, R., Cavanagh, M. & Eager, D. (2006). Not all risk is bad, playgrounds as a learning environment for children. *International Journal of Injury Control and Safety Promotion*, 13, 122-124.
- Mitchell, S. H., Schoel, C., & Stevens, A. A. (2008). Mechanisms underlying heightened risk taking in adolescents as compared with adults. *Psychonomic bulletin & review*, 15(2), 272-277.
- New, Rebecca, & Akslen, Aase. (2005). *Cultural differences in the place of values in early childhood education*. Paper presented at the 15th Annual Conference on Quality in Early Childhood Education: Young Children as Citizens, European Early Childhood Education Research Association, Dublin, Ireland.
- New, R., Mardell, B. & Robinson, D. (2005). Early childhood education as risky business: going beyond what's 'safe' to discovering what's possible, *Early Childhood Research and Practice*, 7(2).
- Niehues, A.N., Bundy ,A., Broom A., & Tranter, P.(2016). Reframing healthy risk taking: parents' dilemmas and strategies to promote children's well-being. *Journal of Occupational Science*, 23:449-63.
- Pellegrini, A. D., & Smith, P. K. (1998). The development of play during childhood: Forms and possible functions. *Child Psychology and Psychiatry Review*, 3(2), 51-57.
- Sandseter, E. B. H. (2007). Categorising risky play—How can we identify risk-taking in children's play? *European Early Childhood Education Research Journal*, 15(2), 237-252.
- Sandseter, E. B.H. (2009a). Affordances for risky play in preschool: The importance of features in the play environment. *Early Childhood Education Journal*, 36, 439-446.
- Sandseter, E. B. H. (2009b). Characteristics of risky play. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*, 9 (1), 3-21.
- Sandseter, E. B. H. (2009c). Children's expressions of exhilaration and fear in risky play. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 10 (2), 92-106.
- Sandseter, E. B. H. (2010). *Scaryfunny. A qualitative study of risky play among preschool children*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Norwegian University of Science and Technology, Trondheim, Norway.
- Scott, S., Jackson, S., & Backett-Milburn. K. (1998). Swings and roundabouts: Risk anxiety and the everyday world of children. *Sociology*, 32: 689-705.
- Sisman, E. E., & Ozyavuz, M. (2010). Distribution and use of proficiency of playgrounds: A case study in Tekirdag. *Journal of Tekirdag Agricultural Faculty*, 7(1), 13-22.
- Solly, K. (2015). *Risk, challenge and adventure in the early years*. Oxon: Routledge.
- Stephenson, A. (2003). Physical risk-taking: Dangerous or endangered? *Early Years*, 23(1), 35-43.

Stodden, D.F., Goodway, J.D., Langendorfer, S.J., Robertson, M.A., Rudisill, M.E., Garcia, C., Garcia, L.E. (2008). A developmental perspective on the role of motor skill competence in physical activity: An emergent relationship. *Quest*, 60(2), 290-306.

Ungar, M. (2009). Overprotective parenting: helping parents provide children the right amount of risk and responsibility. *American Journal of Family Therapy*, 37, 258–271.

Exedended Abstract

Introduction

Appropriate risk amounts in the play gives children the opportunity to research and make experiment with their environment and contribute to their whole development (Ball, 2002; Greenfield 2004; Small 2006; Mitchell et al. 2006). Children want and need challenging play experiences involving the risk for developing their competence (Green and Hart 1998; Pellegrini and Smith 1998; Stephenson, 2003; Ball et al. 2008). The positive effects of risk behaviors during play can be defined as risky plays (Boyer, 2006; Ernst, Pine and Hardin, 2006). Brussoni et al. (2015) pointed out that despite the known benefits of risk play, such games are limited in early childhood education institutions. It is stated that the reason for this situation is mostly related to the concerns of adults for their children's safety (Lester and Russell, 2008; Tovey, 2010). It is a concern that children's opportunities to play freely are limited by the increasing control mechanism by adults. In addition, Little (2015) found that mothers accept the benefits of playing outdoors at risk for children but they cannot overcome their concerns for their children. For that reason, in this study, in order to demonstrate 4-5 years' age group 30 children's risk perceptions by semi-structured interview form and drawings. In addition, "Parents Attitude Scale" (PAS) for their parents (n=54) were applied.

Method

In this study, a mixed method was used in which quantitative and qualitative research methods were used together to examine the relationship between parental attitude and children's perceptions of risk. The participants of the study were 30 children who were enrolled in public preschool in Ankara and their parents (30 mother and 24 father). "Parents Attitude Scale" (PAS) (Karabulut Demir and Şendil, 2008) was used in the quantitative stage of the study. This scale was utilized for understanding parents' attitudes towards their children. The PAS consists of 62 items and four dimensions (democratic, authoritarian, overprotective and permissive). The aim of scale is deterring parenting attitudes toward children aged between 2-6 years. For qualitative part of the study, semi-structured interview form applied to children and the method of analyzing drawings from children's pictures were used. In the collection of qualitative data, researcher asked children to draw pictures of situations that they found dangerous while playing games. In addition, the researchers developed and applied a semi-structured interview form for understanding children's perception of risk and risky play. This form consists of 6 open-ended questions.

Results and Discussions

The average of democratic parents is 76.1%, authoritarian family attitude is 21.5%, protective family attitude is 28.7% and permissive family attitude is 22. Although the families had mostly democratic family attitudes as a result of their responses to the items coming out of the scale, In this study, it is seen that parents' fears of possible danger, disappearance, accident and injury from foreign people include children 's drawings and expressions in interviews. Besides, their children stated that they were at risk when playing such as injury and life threat. In line with this result, it is concluded that parents do not tolerate risky games despite their democratic attitude. In addition, some of studies in Turkey demonstrated that

parents limited children's play because of their concerns of traffic, strangers and accidents (Cevher-Kalburan 2014; Deretarla-Gül, 2012; Şişman ve Özyavuz, 2010). Since the risky play content (high climbing, playing with dangerous tools) in children's expressions is a natural component of their play (Sandseter, 2007; 2009), such games should be supported rather than restricted by parents. Similarly, in another study in which the attitudes of my parents determined the relationships of children in play with each other, Hart et al. (1992) found that when children were not bored, children were less likely to play games that could harm themselves and were more accepted and social by their peers. Parents should know that children can make minor mistakes during play, instead of eliminating/preventing or criticizing such situations, they should be able to be compatible with them as a good observer in the plays of the child and be able to communicate and transmit the right messages. Lastly, future studies could investigate community factors (i.e. culture, media, school rules) affecting children's possibility to play risky.